

Zes casussen uit de praktijk van Lampion

Toegang tot alle zorg

Lampion is een samenwerkingsorganisatie waarin (medische) hulp aan ongedocumenteerden centraal staat. Zij hebben kennis over wetgeving en regelingen via de zorgverzekering bijvoorbeeld. Zo kunnen ze ook sociaal werkers van cliënten zonder verblijfsrecht adviseren. Om wat voor soort zaken gaat het?

door Wil Voogt
& Marjan
Mensinga

H

Het Landelijk informatie- en Adviespunt Medische Procedure Illegalen, Ongedocumenteerden en Niet toegelaten asielzoekers, kortweg Lampion, is een net-

werk van twaalf landelijke organisaties. Zij werken via Lampion samen om informatie over zorg aan ongedocumenteerden onderling uit te wisselen en te bundelen, en zo onder andere zorginstellingen en diverse hulpverleners zo goed mogelijk te informeren over wetgeving, ontwikkelingen, knelpunten en oplossingen.

Regeling onverzekerde vreemdelingen

De twaalf organisaties vormen samen een stuurgroep die vier keer per jaar bijeenkomt. Een medewerker van het Centraal Administratie Kantoor (CAK) woont als waarnemer de vergaderingen bij. Lampion wordt gefaciliteerd door Pharos, het Expertisecentrum Gezondheidsverschillen. Lampion ging in 2004 van start, een paar jaar nadat de Koppelingswet van kracht werd. Er bestond toen een vrij ingewikkeld systeem met drie verschillende manieren van financiering van de niet door de ongedocumenteerde patiënt zelf betaalde kosten: het Koppelingsfonds, de regeling dubieuze debiteuren en art. 64 van de Vreemdelingenwet. Voor hulpverleners die met ongedocumenteerden te maken hadden een nogal ondoorzichtig geheel. Ze raakten gemakkelijk de weg kwijt. Met de invoering van art. 122a van de Zorgverzeke-

ringswet (Zvw) in 2009 is het systeem gelukkig vereenvoudigd. Ongedocumenteerden hebben nu toegang tot vrijwel alle zorg in het basispakket. Zorgverleners kunnen voor de niet door de ongedocumenteerde betaalde kosten een beroep doen op de regeling onverzekerbare vreemdelingen van het CAK.

Vragenformulier

Maar er blijven problemen genoeg over. Zo blijft het hardnekkige misverstand bestaan dat aan ongedocumenteerde patiënten alleen maar acute zorg gegeven zou mogen worden. Evert Bloemen gaat hier in zijn artikel uitgebreider op in. Veel zorgverleners zijn niet op de hoogte van het bestaan van de vergoedingsregeling. Dat is niet zo vreemd, want het gaat natuurlijk om een relatief kleine groep, die zich vooral in de grotere steden bevindt. Anderen die met zieke ongedocumenteerden te maken krijgen, weten de weg vaak helemaal niet te vinden.

Lampion heeft een website (www.lampion.info) met een vragenformulier dat veel gebruikt wordt. En ook worden we gebeld door mensen met vragen. Niet alleen zorgverleners, maar ook ongedocumenteerden zelf of hun familie en vrienden, of door maatschappelijk werkers, scholen, jeugdzorg, opvangvoorzieningen en zelfs een keer door de politie. Welke vragen Lampion krijgt en wat Lampion met deze vragen doet, maken we duidelijk aan de hand van een aantal casussen.

>>>

Foto: Pieter Hliz / Hollandse Hoogte

Casus 1: Art. 64 Vreemdelingenwet

Lampion wordt gebeld door een maatschappelijk werkster van een ziekenhuis. Een patiënt is op een toeristenvisum naar Nederland gekomen. Het visum loopt over twee maanden af. De patiënt is ernstig ziek en zal dat voorlopig blijven. Zijn reisverzekering dekt de medische kosten niet. Er is voor hem een maatregel voor voorlopig verblijft (mvv) aangevraagd. Het besluit hierover van het Bureau Medische Advisering (BMA) van de IND zal hoogstwaarschijnlijk niet op tijd komen, zodat de patiënt, als het visum afloopt, illegaal zal zijn. Lampion adviseert om een advocaat in te schakelen en uitstel van vertrek om medische redenen (art. 64 van de Vreemdelingenwet) aan te vragen. De maatschappelijk werkster laat een paar dagen later weten dat de ingeschakelde advocaat inderdaad art. 64 aanvraagt, dat hij al contact met de IND heeft gehad en dat het er naar uitziet dat de IND het dossier mogelijk snel zal openen.

Casus 2: Open been

Een vrijwilligster van een welzijnsorganisatie in Amsterdam vraagt advies voor een ongedocumenteerde man. Deze heeft een onderbeen dat compleet openligt; de wond is al geïnfecteerd. De huisarts van deze man heeft gezegd dat ze niets kan doen. Het ziekenhuis kan hem pas opnemen als het been geamputeerd moet worden. Tegelijkertijd geeft de huisarts

aan dat als het om een van haar eigen patiënten met dezelfde klachten zou gaan, zij hem direct zou laten opnemen en aan een antibiotica-infuus zou laten leggen. Lampion geeft aan dat de huisarts in de fout is gegaan en haar zorgplicht verzaakt, en adviseert om zo snel mogelijk naar de spoedeisende hulp van het dichtstbijzijnde ziekenhuis te gaan, en geeft aan dat de kosten daarvan, als dat nodig is door het ziekenhuis gedeclareerd kunnen worden bij het Zorginstituut Nederland, de voorganger van het CAK voor de uitvoering van deze regeling. Hierna volgt een van-het-kastje-naar-de-muurverhaal: het ziekenhuis wil een verwijfsbrief van de huisarts die dat nou net weigerde. Lampion adviseert om naar de Kruispost in Amsterdam te gaan (www.kruispost.nl). Daar wordt medische en psychosociale zorg geboden aan mensen die in de reguliere zorg geen hulp kunnen vinden. Daar werken artsen die kunnen verwijzen. Met deze verwijzing kunnen ze dan het best naar een van de twee door het Zorginstituut gecontracteerde ziekenhuizen (AMC en VU) gaan. Deze ziekenhuizen zijn op de hoogte van de verdere procedure. Het is in dit geval niet duidelijk geworden waarom de huisarts hulp weigerde. De ongedocumenteerde patiënt heeft toegang tot medisch noodzakelijke zorg, net als ieder ander. Dit is in de Koppelingswet en in art. 122a van de Zvw vastgelegd.

Casus 3: Spin off van Lampionhulp

Een ongedocumenteerde vrouw gaat voor haar klachten naar de huisartsenpost. Een Nederlandse vriendin vergezelt haar. Op de huisartsenpost wordt ze behandeld en krijgt medicatie mee. Ze moet contant afrekenen, wat een zware aanslag op haar krappe budget is. Voor de vervolgbehandeling zal ze naar een gewone huisarts moeten gaan. De vriendin belt verschillende huisartsen maar vangt overal bot. Tenslotte vraagt ze hulp aan Lampion. Lampion stuurt een mail naar de secretaris van de Regionale Huisartsen Vereniging (RHV). In de mail legt Lampion uit dat aan ongedocumenteerden medisch noodzakelijke hulp geboden moet worden en dat hier ook een vergoedingsregeling voor bestaat waarvan ook de huisartsenpost gebruik had kunnen maken. Lampion wijst ook op de website van de Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV) waar op huisartsen toegespitste informatie is te vinden. Ook vraagt Lampion om te bemiddelen bij het vinden van een huisarts. Binnen een dag volgt een reactie. Er is een huisarts gevonden en de vriendin van de patiënt is hierover geïnformeerd. En in de eerstvolgende nieuwsbrief van de RHV zal informatie worden gegeven over de zorg aan ongedocumenteerden. Een mooie spin off van de Lampionhulp.

Casus 4: Ongedocumenteerden met een BSN

Voor drie jonge ongedocumenteerden wordt contact opgenomen met een tandartspraktijk. Inschrijving in de praktijk bleek niet mogelijk vanwege de voorwaarden hiervoor: Er moet een BSN beschikbaar zijn, een Nederlandse zorgverzekering en men moet meteen afrekenen per pin. Lampion wordt om advies gevraagd. Lampion stuurt een mail naar de praktijk waarin ze aangeeft dat deze voorwaarden zodanig zijn dat ongedocumenteerden de facto geen toegang hebben tot de zorg in de praktijk. Immers: 'Ongedocumenteerden hebben geen BSN, kunnen ook niet per pin betalen omdat ze geen bankrekening kunnen hebben omdat daar een BSN voor nodig is. Op grond van de Koppelingswet kunnen ze geen zorgverzekering afsluiten.' Verder geeft Lampion aan dat om ongedocumenteerden toch toegang tot medisch noodzakelijke zorg te verschaffen – een mensenrecht – met art. 122a van de Zvw voorzien is in een regeling om zorgverleners te compenseren voor gedeelde inkomsten bij het verlenen van deze zorg. De tandartspraktijk laat zich niet overtuigen en blijft weigeren. Lampion vraagt het Stuurgroep lid dat namens de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde (KNMT) aan Lampion deelneemt, om te bemiddelen. Daar de betreffende tandartspraktijk geen lid is van de KNMT is dat niet mogelijk. Wel helpt ze om een andere tandarts te vinden, die de jongeren gelukkig van hun kiespijn afhelpt. De KNMT plaatst in het voorjaar van 2020 op haar website een Overzicht bekostiging tandheelkundige (mond)zorg in Nederland, waarin de financiering van de mondzorg voor ongedocumenteerden uitgelegd wordt.

Casus 5: Arm uit de kom

De directeur van een basisschool in het zuiden des lands vroeg advies aan Lampion. Tijdens het stoeien op het schoolplein raakte de arm van een achtjarig illegaal jongetje uit de kom. Zij benaderde hiervoor verschillende huisartsen. Allen

weigerden het illegale patiëntje te helpen. Zij vroeg zich af of dit zo maar kon. Lampion informeerde haar over de zorgplicht die artsen hebben en over de in de wet geregelde vergoedingsregeling. Het Stuurgroep lid van de LHV heeft vervolgens contact opgenomen met de RHV waar de weigerende huisartsen onder vallen en heeft alle informatie verstrekt die nodig is om zo'n nare situatie in de toekomst te voorkomen. De directeur van de basisschool was blij met deze actie.

Casus 6: Verpleeghuis

Sommige ongedocumenteerden zijn al heel lang, in één geval zelfs 42 jaar, in Nederland. Vaak wonen deze mensen bij familie. Met het ouder worden, komt het moment dat de familie de zware zorg niet meer aankan. Een aantal maal kreeg Lampion dan ook de vraag wat te doen in zo'n geval. In art. 122a van de Zvw is geregeld dat voor ongedocumenteerden de kosten van de zorg bedoeld in art. 3.1.1. van de Wet langdurige zorg vergoed kunnen worden. Ongedocumenteerde patiënten kunnen dus naar een verpleeghuis toe. Dan kan zich een extra complicatie voordoen: hiervoor is een CIZ-indicatie nodig. Zo'n indicatie is voor ongedocumenteerden niet mogelijk. Het CAK heeft deze situatie, waarin de ene wet toegang verleent en de andere wet de deur op slot houdt, pragmatisch opgelost: de instelling kan zelf de indicatie stellen. Het is wel verstandig hierover even contact op te nemen met het CAK.

Deze casussen geven een inkijkje in wat Lampion doet met de vragen die ze krijgt. Regelmatig krijgt ze ook vragen die niet over de zorg gaan zoals vragen over onderdak voor ongedocumenteerden. In dat geval verwijst Lampion door naar de plaatselijke steunorganisaties zoals STIL in Utrecht en OKIA in Den Haag.

Eén van de meest gestelde vragen is: Ik ben illegaal en zwanger, wat moet ik nu? Deze vraag is meestal gemakkelijk te beantwoorden. Soms moet de hulp van het stuurgroep lid van de Koninklijke Nederlands Organisatie van Verloskundigen (KNOV) ingeroepen worden om een verloskundige te vinden. Maar de meeste verloskundigen zijn goed op de hoogte van het systeem van zorg aan ongedocumenteerden. Dit kan overigens niet gezegd worden van de ggz. Het is moeilijk daar hulp voor ongedocumenteerden te krijgen. Dit heeft zeker ook te maken met de wachtlijsten die er bestaan. In de hele zorg groeien de wachtlijsten en daarmee de problemen in de zorg voor ongedocumenteerden.

Wil Voogt is voorzitter van Lampion. Marjan Mensinga is secretaris van Lampion.